

למ:

תורה אור

1. בי מראש צרים אָראָנו ומגבועות אַשורנו לא עָם לָקֵד יִשְׁכַּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב:

במדבר כב ט טוב יי לכל וְהִקְמִיעוּ עַל כָּל מַגְשִׁי:

החלים קמה ט 3. טוב יי לקנו לַנֶּפֶשׁ תִּדְרָשׁנָה: איכה ג כה 4. ויעבר הָרָדָה בַּמִּחְנָה כבא הַשֶּׁמֶשׁ לֵאמֹר אִישׁ אֵל עִירוֹ וְאִישׁ אֵל אֶרֶצוֹ: מליכים א כב לו 5. בטוב צדיקים תעלץ קָרְהָ וּבְאָבֵד רָשָׁעִים רָהוּ: משלי יא י 6. וְהִנֵּנִי אֵל הָעָם וְהַעֲמֵד מִשְׁרָרִים לְךָ וּמִהַלָּלִים לְהַדְרִית קִדְשׁ בְּצִוְאַת לִפְנֵי הַתְּהַלֵּךְ וְאֲמַרְמִים הוֹדוּ לְךָ כִּי לַעֲלֹם חֲסִידוֹ:

דברי הימים ב כ כא 7. וְיָבֹא בֵּין מִתְנַהֲמֵצִים וּבֵין מִתְנַהֲ יִשְׂרָאֵל וְיִהְיֶה הָעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ וְיָאָר אֶת הַתְּהַלָּה וְלֹא קָרֵב זֶה אֵל זֶה כָּל הַתְּהַלָּה:

שמות יד כ 8. וְהָיָה כַּאֲשֶׁר שָׁשׁ יי עֲלִימָם לְהִשְׁתִּיב אֲתָכֶם וְלִהְיוֹתוּ אֲתָכֶם כֵּן יִשְׁתִּיב יי עֲלִימָם לְהִיאָבֵד אֲתָכֶם וְלִהְשַׁמְד אֲתָכֶם וְנִסְתָּחֶם מֵעַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר אֲתָהּ בָּא שָׁמָּה לְרָשָׁתָהּ: דברים כב טג 9. וְיִשְׁטַף אֶת הָרֶקֶב עַל בִּרְכַּת שְׁמִרָתוֹ וְיִלְשָׁק הַכְּלָבִים אֶת דְּמוֹ וְהוֹנוּת רְחִיצוֹ כְּדִבְרֵי יי אֲשֶׁר דָּבַר: מליכים א כב לה 10. וַיֹּאמֶר מִיָּכִיְהוּ אִם שׁוּב תִּשׁוּבוּ בְּשָׁלוֹם לֹא דָבַר יי בִּי וַיֹּאמֶר שְׁמַעְנוּ עֲמִים בְּלָמָּ:

מליכים א כב כח 11. וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו לֵאמֹר כֹּה אָמַר יי הָרִצְחָת וְגַם יָרָשְׁתָּ וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו לֵאמֹר כֹּה אָמַר יי בְּמִקְוֶה אֲשֶׁר לָקַחְתָּ הַכְּלָבִים לֹא דָם נָבוֹת יִלְשָׁק הַכְּלָבִים אֶת דָּמָךְ וְגַם אֲתָהּ:

מליכים א כז יט 12. וְאִישׁ מִשָּׁר בְּקִשְׁת לְתַמּוֹ וְיָבֵה אֶת מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בֵּין הַדְּבָקִים וּבֵין הַשָּׂרִץ וַיֹּאמֶר לְרַכְּבוֹ הַחֶץ יְדִיךְ וְהַדְּבָאֲנִי מִן הַמִּתְנַהֵּה בִּי הַתְּהַלָּיתִי: מליכים א כב לד 13. וַיִּקְרָא אֲחָאָב אֵל עֲבָדָיוֹ אֲשֶׁר עַל הַבַּיִת וְעֲבָדָיוֹ הָיָה יֵרָא אֵת יי מֵאֵד: מליכים א יח ג 14. וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָקָן אִם נָא מַצְאֵת חֵן בְּעֵינֶיךָ נִחְשָׁתִי וְיִרְכַּבְנִי יי בְּגָלְלָהּ: בראשית ל כו 15. וַיְהִי מֵאֲדָה וּפְקִיד אֹתוֹ בְּבִיתוֹ וְעַל כָּל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ וְיָרָךְ יי אֶת בֵּית הַמֶּצְרִי בְּגָלְלֵי יוֹסֵף וַיְהִי בִּרְכַּת יי בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ בְּבִית וּבִשְׂדֵה:

בראשית לט ה 16. וַיְהִי בְּהַבְרִית אֵיזָבֵל אֶת נְבִיאֵי יי וַיַּחֲק עֲבָדָיוֹ מֵאֵד נְבִאִים וַיְחַבִּיאֵם חֲמִשִּׁים אִישׁ בַּמַּעֲרָה וּכְלָפְלָם לַחֵם וְקִיָּם:

מליכים א יח ד 17. וַיֹּאמֶר אִם יָבֹא אֶשֶׁר אֵל הַמִּתְנַהֵּה וְהֵאחָז וְהָיָה הַמִּתְנַהֵּה וְהַשָּׂרָף לַפְלִיטָה: בראשית לב ט 18. חֲזוֹן עֲבָדֶיךָ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים לְאֲדָוִם שְׁמוּעָה שְׁמַעְנוּ מֵאֵת יי וְצִיר בְּגוֹיִם שָׁלַח קוֹמֹו וְנִקְמָה עֲלֶיהָ לַמַּלְחָמָה: עובדיה א א 19. וְךָ אֵת מוֹאָב וַיְמַדְדִם בַּחֲבַל הַשֹּׁכֵב אוֹתָם אֶרֶצָה וַיְמַדְד שְׁנֵי חֲבָלִים לַהֲמִית וּמֵלֵא הַחֲבַל לַהֲחִיּוֹת וַתְּהִי מוֹאָב לְקָדוֹ לַעֲבָדִים גִּשְׁאֵי מִנְחָה: שמואל ב ח ב 20. וַיַּחֲק אֶת בְּנוֹ הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִמְלֹךְ תַּחְתָּיו וַיַּעֲלֵהוּ עִלָּה עַל הַחֲמָה וַיְהִי קֶצֶף גְּדוֹל עַל יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ מִעֵלְיוֹ וַיִּשְׁבוּ לָאָרֶץ: מליכים ב ג כז 21. לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים יַעַן הִמְנַבֵּם מִן הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סָבִיבוֹתֶיכֶם בַּחֲקוֹתַי לֹא הִלְכְּתֶם וְאֵת מִשְׁפָּטִי לֹא עֲשִׂיתֶם וּכְמִשְׁפָּטִי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סָבִיבוֹתֶיכֶם לֹא עֲשִׂיתֶם: יחזקאל ה ז 22. וַיִּדְעָתֶם כִּי אֲנִי יי אֲשֶׁר בְּחֶקֶךָ לֹא הִלְכְּתֶם וּמִשְׁפָּטִי לֹא עֲשִׂיתֶם וּכְמִשְׁפָּטִי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סָבִיבוֹתֶיכֶם עֲשִׂיתֶם: יחזקאל יא יב 23. וְהִנֵּה עַתָּה יָבֹא מֵאֵד וַתְּהִי שִׁכְנָת וַתִּשְׁרַתְהוּ וְהִמְלִיךְ לֹא יִדְעָה: מליכים א ד

ובגוים לא יתחשב. כל מקום שהזכירו שם נכרים לא הזכירו ישראל

בכלל: כשהוא משקה. אינו מווע המים לילך לטובים ולרעים לפי שאינו אלא טורח אחד וכשהוא עודר דהוי טורח לכל אחד

ואחד אינו עודר אלא הטובים: עודר. חופר. כך הקצ"ה זן

טובים ורעים הכל דבדור אחד ממלא את כל העולם כולו טובה שהכל שלו אבל כשאב להגין מן הפורעניות ולשלם שכר אינו אלא לקוויו: ויעצר הכנה. מדלל כתיב רנה משמע הרניה המיוחדת שהיתה עתידה לבא שכבר הזכירה. והיכן הזכירה: בַּאֲדוֹר רשעים רנה. והיה העולם מִנִּפְהָ מתי תבֵּא הרנה ליבדו של אחאז וכשנהרג עברה והזכירה הרנה בפי הכל: בַּאֲפֹס לפני החלוץ. זיהושפט כתיב כשינֵא להלחם צעמונים שנאו עליו: כי טוב. משמע כי טוב צעניו הודאה ושמחה: כן יששׁ ה' עליכם להאֲבִיד וגו'. יששׁ אחרים שונאים: והוונות רחלו. בַּאֲחָאָז כתיב צמיחתו: למרק. לנטוש ולהאיר. כלומר רחלו והזכרו השמי חזיונות שנאמרו עליו: מֵאֲזֵן הַיָּם. לא היה אוֹזֵב תשמיש: דְּמוּם שְׁפִי וּנוּם כו'. והיינו רחלו אוֹזֵן שתי זורות נרחלו מדמו: למסם. להשלים: מֵאִי קֹאמֶר קרא. מאי ענין עובדיה היה ירא אֵלָל ויקרא אחאז: בַּצִּהְרָסָה כתיב (בראשית כג) ירא אֵלֹהִים אַתָּה וְלֹא כְתִיב מֵאֵד: פּנִי מֵה זכֵה לנציאום. שהרי גר היה ואין השכינה שורה אלא על

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

המיוחסין שצירפלו^(י) כדכתיב (בראשית י) להיות לך לאלהים ולזרעך אחריו: מֵאִי שְׁנֵה חֲמִשִּׁים. ולא הצניף כולן צמערה אחת: אין מערה מחזקס. מערות שלו לא היו מחזקיות יותר: מֵאִי שְׁנֵה עוֹבְדֵיה לָאדוּם. ולא נתנבֵא נבואה אחרת למה נצחר לו לזו משאר הנציאים: שְׁנֵי רשעים. אחאז

ואחזבל: שְׁנֵי לִדְיִיקִים. יִלְחָק ורצבה: מִיַּיִנה וצִיה אֵחָא נִיווֹל צִיה נִרגֵא. אֵחָא יַעֲר. מעצמו של יער יכנס צמוך הגרזן להיות צית יד ויקצֵאו צו את היער. וכן עובדיה לֵאדוּם ודוד למואֵב והוא ינֵא מרות המואביה: מִסוּכָה מִסְרַחם. מגופה ומתוך עוביה מתחיל הסרחון: כְּמִסּוּקִינִים שִׁכְסֵם לֹא עֲשִׂיִסם. כמו עגלון מלך מואֵב שהיה מכבד את השם כשאמר לו אחוד דצר אֵלֹהִים לי אֵלֶיךָ המלך מִיד ויקס מעל הכסֵא (שופטים ג): כְּמִסּוּקֵלִין שִׁכְסֵם. כגון מישע מלך מואֵב שהקריב צנו לע"ז כך היו ישראל עושין וצלותה שעה נזכר להם אֹתוֹם עוֹן שְׁהִיו רִגְלִים גַּם הֵם צו: לֹאֲרֵ. מדלל כתיב לֹאֲרַסְהי קֹאמֶר לשפלות ולתחתית שצו שנגזר עליהם פורענות: וְלֹא מֵאֵד כִּלְלֵי וצברה כתיב (בראשית יג) כי יפה היא מֵאֵד. והאי קרא דלציגג נקט למדרש הכא משום דרשה דלעיל דדרש מֵאֵד דכתיב צעובדיהו:

הדרן עלך אחד דיני ממונות
ווגות ממש איש מצוגן היה ועשתה לו איזבל שתי צורי זוגות במרכבתו כדי שיראה אותן ויתחמם¹² ואיש משך בקשת לתומו ויכה ר' אלעזר אמר לפי תומו רבא אמר לתמם שתי חזיונות אחת של מיכיהו ואחת של אליהו: סימן קר"א וזכ"ה באדו"ם: כתיב¹³ ויקרא אחאב אל עובדיהו אשר על הבית ועובדיה היה ירא ה' מאד מאי קאמר א"ר יצחק א"ל ביעקב כתיב¹⁴ נחשתי ויברכני ה' בגללך ביוסף כתיב¹⁵ ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף ביתא דההוא גברא לא הוה מיברך שמא לא ירא אלהים אתה יצתה בת קול ואמרה ועובדיה היה ירא את ה' מאד אבל ביתו של אחאב אינו מזומן לברכה א"ר אבא גדול שנאמר בעובדיהו יותר ממה שנאמר באברהם דאילו באברהם לא כתיב מאד ובעובדיהו כתיב מאד א"ר יצחק מפני מה זכה עובדיהו לנביאות מפני שהחביא מאה נביאים במערה שנאמר¹⁶ ויהי בהכרית איזבל את נביאי ה' ויקח עובדיהו מאה נביאים ונביאים במערה וגו' מאי שנא חמשים איש א"ר אלעזר מיעקב למד שנאמר¹⁷ והיה המחנה הנשאר לפליטה רבי אבהו אמר לפי שאין מערה מחזקת יותר מחמשים¹⁸ חזון עובדיהו כה אמר ה' אלהים לאדום וגו' מאי שנא עובדיה לאדום אמר רבי יצחק אמר הקדוש ברוך הוא יבא עובדיהו הדר¹⁹ בין שני רשעים ולא למד ממעשיהם וינבא על עשו הרשע שדר בין שני צדיקים ולא למד ממעשיהם אמר אפרים מקשאה תלמידו של רבי מאיר משום רבי מאיר עובדיה גר אדומי היה והיינו דאמרי אינשי מיניה וביה אבא נזייל ביה נרגא¹⁹ ויך את מואב וימדדם בחבל השכב אותם ארצה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי היינו דאמרי אינשי מיניה וביה אבא ליזיל ביה נרגא כי אתא רב דימי אמר ירך מתוכה מסרחת²⁰ ויקח את בנו הבכור אשר ימלך תחתיו ויעלהו עולה על החומה רב ושמואל חד אמר לשם שמים לא עשיתם שבהם עשיתם²⁰ ויסעו מעליו וישובו לארץ אמר רבי חנינא בר פפא באותה שעה ידרו רשעיהן¹ של ישראל למדרגה התחתונה²³ והנערה יפה עד מאד א"ר חנינא בר פפא עדיין לא הגיעה לחצי יופי של שרה דכתיב עד מאד ולא מאד בכלל:

הדרן עלך אחד דיני ממונות

מסורת הש"ס

6) מגילה י: ע"ש, 3) צ"ל אלעזר, א) וצ"ע ליתא ויפיקוט גרם מאי אמר ליה אמר ר' ילחק וכו' ועיי' מהרש"ל, 4) נ"מא לא:, 5) ופניית ד, 1.) ונסי"ל: שונאים, 1) נ"ע קידושין ע:.

מוסף רש"י

כי טוב. הדור לה' כי טוב משמע טוב שקלטו לפניו על זאת (מגילה י:).

הדרן עלך אחד דיני ממונות

רבינו חננאל

אשר לא יבא באש תעבירו ברים. ועוד א"ל כל הגוים כאין נגדו. אותן נמי איקריהו גוי שנאמר ישראל גוי אחד בארץ. ישראלי בלעם דהוא מוידוכו אשהיד עלן ובגוים לא יתחשב. ויעבר הרנה במחנה. באבדו רשעים רנה. באבדו אחאב בן עמרי (דינו) רינה. א"ר יוחנן מפני מה לא נאמר כי טוב בפרשה זו שנא' בצאתו לפני החלוץ ואמר הדוד לה' כי לעולם חסדו ועוד כתיב ולא קרב זה אל זה כל הלילה. ביקשו מלאכי השרת לומר שירה א"ל הקב"ה מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה לפני ללמדך שאין הקב"ה שמח במפלתן של רשעי ואצ"פ שהוא אינו שמח אחרים שמחת שנאמר ישיש ה' ולא כתיב שש ש"מ: וחזונות פירוש חזיונות (נתיבין) (כוכבים) ואיש משך בקשת לתמו. אמר רבא לתמם שני חזיונות אחת של מיכיהו שנא' אם שוב תשוב בשלום לא דבר ה' בי ואחת של אליהו שנא' ויחזק אהאב אל עובדיהו אמר ר' יצחק אמר ר' יוסף. בית המצרי בגלל יוסף. ביתא דההוא גברא אמאי לא מכריך דילמא לאו ירא שמים אתה יצתה בת קול ואמרה ועובדיהו היה ירא את ה' מאד וביתו של אחאב הוא שאינו מזומן לברכה. גדול שנאמר בעובדיהו ממה שנאמר באברהם דבאברהם כתיב ביה ירא את ה' ועובדיהו כתיב ירא את ה' מאד. חזון עובדיהו כה אמר ה' אלהים לאדום. מאי שנא לאדום אמר ר' יצחק כי עובדיה שדר בין שני רשעים אחאב ואיזבל ולא עשה כמעשיהם ויפרע מעשו שדר עם יצחק וברקה ולא עשה כמעשיהם ויפרע ממנו. עובדיה גר אדומי היה היינו דאמרי אינשי מיניה וביה אבא נזייל ביה נרגא. איכא דאמרי ירך מתוכה מסרחת. ויך את מואב וימדדם בחבל השכב אותם ארצה וימדד ב' חבלים להמית ומלא החבל להחיות: ויקח את בנו הבכור אשר ימלוך תחתיו ויעלהו עולה על החומה. רב ושמואל חד אמר לשם שמים שנאמר ויהי קצף גדול על ישראל וחד אמר לשם ע"ז והאי דכתיב ויהי קצף גדול כדכתיב וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם לא עשיתם קרא אחרינא כתיב עשיתם. הא כיצד כמתוקנים שבהם לא עשיתם כמקולקלים שבהן עשיתן. ויסעו מעליו וישובו לארץ באותה שעה ידרו [שונאיהן של] ישראל למדרגה התחתונה: מפני מה זכה עובדיה לנביאות מפני שהחביא חמשים חמשים איש במערה וכלכלם לחם ומים:

הדרן עלך אחד דיני ממונות

מסורת הש"ס

(א) פסחים יב, (ב) לעיל ט: לקמן מא. פא. (ג) פסחים יב, (ד) פסחים יא: (נ) לקמן סט., (ס) [עמ"ש מו' לקמן מא: ד"ה שז], (ז) י"א אחד, (ח) [ע"י מ"ש מו' לקמן מא: ד"ה אחד], (ט) [ע"י מ"ש מו' שס], (י) [ג"י פדר המשנה ד"ט], (יא) לעיל לג., (יב) ג"ז שס, (יג) [לעיל לו.], (יד) [גדרים יז,] (טז) [כפ"א: לד"ן], (יז) דמיכת עד מיומרת וכן לימא בנמ"י,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מכירין וכו' אלא ככל שאר בדיקות שאינן אלא:

מוסף רש"י

היו בודקין אותן. לעדי נפשות (פסחים יב.). באיזו שבער. שמעיה, אפי"ו שמעיה של יובל שיש בו שנה שמטות (שם). באיזו שנה של שמעיה (שם). באיזה חורש. (שם). בכמה בחורש. בכמה ימים בחורש (שם). באיזה יום. בשבת. אחר בשבת או בשני בשבת או בשלישי בשבת או אחר מן האחרים (שם). בעוקצי תאנים. שאמרו העדים תחת תאנה נעשה מעשה, אמר לו תאנה זו עוקצית דקין או עוקצית גסין, עוקצין זונות תאנים, כמו (סוכה לד:) יטל עוקצין (עירוב יז.). מה בין בדיקות לבדיקות. בין בדיקות הן שבע ממתא לאומנייתא (פסחים יב.). בדיקות אחד אומר איני יודע. בלחם מהן ואפילו בשעות (י"א בש) אומר איני יודע (שם). אחד אומר בשנים בחורש. הכי זה את הנפש, ואחד אומר בשלשה בחורש עדותה קיימת. וי"ד היו נדקין אותן בשבע בדיקות, ויזון דהשוו שיהיו לומר בשליש או כרוביץ, וכאבדקוס אחי יוס חודש, אמר זה בשני חה אמר בשליש, שניה על יוס אחד העיר, אלא שזה יודע בעיבורו של

חורש. שחודש שעבר מלא והקובץ ד"ח ביום שלשים ואחד, חה שמאר בשנים בחודש ידע בו, חה שמאר שלשה ספור שאוקבע החודש ביום שלשים, והואיל ויש טועין בכך, אע"פ שמוזנין אלו לחלק את עדותן כדי שמתגבל, להביל את הנפש, אין בדיתי כח לחלקן (שם). זה אומר בשלשה, ואחד אומר בחמשה עדותן בטלה. דבסא ליכא למטעי, וקרא כתיב ודרשת וחקרת והנה אמת נכון, שמהא עדותן מכונות, ואי לא לא קטלינן והוא והן פטורים, דאין עדים הנרגים אלא על ידי הזמה (שם). אחד אומר בשתי שעות כו'. דטועה אדם בכך (שם). ואחד אומר בשבע עדותן בטלה. אפילו לרי יהודה, שבחמש חמה במזרח.

במזרחו של קרע, ויכול להבין על ידי אלו, שטוען ידו כנגד המזרח הוא הלא

למי מערב, והלא נגד מזרח (שם). דנין אלו כנגד אלו.

היו בודקין אופן. אסידרא דמתניתין דסליק מיניה קאי אחר שאיימו עליהו^ט היו בודקין אותן: **בשבע חקירות.** בגמרא יליף להו מקראי: **באיזה שנוע.** של יובל: **באיזה שנה.** של שנוע: **בכמה חודש.** בעשרים או בעשרים וחמשה: **באיזה יוס.** של שבת. אע"פ

שאמרו בכך וכן בחודש אעפ"כ

שואלין להן באיזה יוס בשבת היה לפי שכל השבע הללו בלות להביאן לידי הזמה ושמה יש עדים להזימן ואין מעלין על לנן חשבון של חודש אס היו אלו עמנה אותו היום במקום אחר וכששואלין אותן באיזה יוס והם אומרים ביום פלוני **שעה.** של יוס שמה אין עדים להזימן לכל היום ויש עדים להזימן אותה שעה: **באיזה מקום.** שזו היא המועלת להביא את כל החקירות להזמה דבלאו הכי לא מתזמי: **רבי יוסי אומר כו'.** טעמיה קאמר בצרייתא בגמרא [ע"כ]: **מכירים אסם אופן.** את ההרג שמה נכרי הוא. וזו אינה מן החקירות של הזמה אלא (א) כל שאר בדיקות אינו אלא להכחיש שמה לא יאמר כדברי פטורין ותצטל עדותם והוא והם פטורין אצל מן החקירות של הזמה אי אתה מואל יותר משבעה דלאמר^י בגמ'^י [שם]:

העובד ע"י. אס מעידין בכך שואלין את מי עבד פעור או מרקוליס: **וכמה עבד.** למרקוליס בשמיטה או בהשתחווה: **בעוקלי תאנים.** שהיו מעידים עליו שהרגו תחת תאנה ובדק בן זכאי תאנה זו עוקצית גסין או דקין. עוקץ זנב הפרי מקום חיבורו לאיין: **חקירות אמר אחד איני יודע עדותן בטלה.** דשבע חקירות מקראי נפקי לן ובעינן ככולהו שמהא יכול להזימן דהזמה כתיבא בהו וכיון דאמר איני יודע אי אתה יכול להזימו בלאתה חקירה וכיון דאי אפשר לקיים בה מלות הזמה בלאתו העד בטלה כל העדות ואפילו הן מאה דאין עדים נעשין וזוממין עד שיזמו כולן כדלמרינן במס' מכות (דף ה:) מניין שאפילו הן מאה תלמוד לומר עדים^י: **בדיקות.**

אפילו אמרו כולם אין אנו יודעין מלות הזמה ראויה להתקיים בהן דאין הזמה תלויה אלא בחקירות לומר עמנו הייתם בלאתה שעה במקום אחר. כל עדותן בטלה שבגמרא הוא והן פטורין: **שזו יודע בעיבורו של חודש.** זה שאמר בשנים יודע שהחדש שעבר מלא היה ויוס ראשון של חדש שהוא יוס (של) שלשים מהחדש שעבר כו'. דטעי איניש כהכי: **רבי יהודה אומר עדותן קיימת.** דכולי האי טעי איניש: **נמצאו דבריהם מכוונים.** ומעתה נריכין לישא וליתן דבדר: **פוסחין לנכות.** אי לא קטלת לא תדחול כדאמרן בפירקא דלעיל (דף ז:): **אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות משתקין אופן.** וכ"ש אס היה בל ללמד עליו חובה. וטעמא אמר בפירקא דלעיל (דף ג:). דעד אחד לא יענה בנפש בין לזכות בין לחובה משום דמיחזי כנוגע בעדות: **אמר אחד מן הסלמדיים.** היושבים לפני הדיינים יש לי ללמד עליו חובה משתקין אותו כדאמרן לעיל (דף לה). דעד אחד לא יענה בנפש למות נצמדבר להן למות הוא דאינו עונה הא לזכות עונה: **מעצירין אופן למחר.** מעצירין את הדין עד למחר משום הלגת דין כדלמרינן בפירקא דלעיל (סז): **היו מודווגין.** ביום ראשון לאחר שהעצירוהו לדון^ט ממקום הישיבה היו מודווגין בבתיהן או בשוק ונשאין ונותנין דבדר: **כל הלילה.** איש לא לעלמו: **המוכה.** אתמול אומר אני הוא המוכה אתמול ועדיין מוכה אני על כרחו שאינו יכול לחזור בו והמחייב אומר אס לא מצאו הלילה זכות אני המחייב ואני במקומי: **המלמד.** אתמול חובה אס מצא לו הלילה זכות מלמד זכות אצל המלמד זכות כו': **שנים עשר מחייבין ואחד עשר מוכין.** והטייתך ע"פ אחד לרעה לימא הלכך יוסיפו הדיינין. אפילו עשרים ושנים מוכין או מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדיינין דהאי דאמר איני יודע כמאן דליתיה דמי ואין דנין דיני נפשות לא לזכות ולא לחובה בפחות מעשרים ושלשה: **שנים שנים.** אס נתחלקו השנים שהוסיפו זה לכאן וזה לכאן דלכתי ליכא הטייה לא לטובה ע"פ אחד ולא לרעה ע"פ שנים נריך להוסיף עוד שנים וכן עד שבעים ואחד: **עד שיראה אחד מן המחייבין אס דברי המוכין.** דליכא הטייה לטובה ע"פ עד^י אחד וה"ה אס יראה אחד מן המוכין את דברי המחייבין דהוו להו שלשים ושבעה מחייבין ואיכא הטייה לרעה ע"פ שלשה. ובשעת גמר דין הא אוקימנא דאף המלמד זכות יכול לחזור וללמד חובה והא דתנן הכי משום ליגנא מעליא דלאכות קא מהדר והכי תריגנא בפירקא דלעיל (דף לה:). **גב' מנא הני מילי.** דעבדינן שבע חקירות: **ודרשם וחקרם.** משמע יפה יפה (יפה) ושאלת לא משמע חקירה אלא עד דכתב היטב צדדיה וזה תלמא וצעיר הנדחת כתיבי [גדרים יג] וביחיד העובד ע"י כתיב [שם יז] ודרשת היטב בלל היטב משמע דרישה מצדדים וזוממין כתיב ודרשו השופטים היטב והנה עד שקר העד [שם יט] מזהירך הכתוב לדרוש היטב את עדים האחרונים המזימין את הראשונים הרי שבע חקירות: ואימא

שבחמש חמה במזרח. בפ"ק דפסחים (דף יב:) פריך ב'ו' נמי ניכול ומשני שית יומא בי קרנתא קאי וקשה כיון שאין היכר בין ו' לו' לאבדי דאמר הסם לר' יהודה אדם טועה חזי שעה ומשהו ותלינן טעות בשניהס א"כ אי אומר צה' וא' אומר ב'ו' אמאי עדותן צטילה נימא האי דקאמר ה' סוף ה' והאי דקאמר ו' תחלת ו' ומעשה כי הוה צפלגא דשית והאי טעה פלגא שעתא קמיה והאי טעי פלגא לאחוריה וי"ל דהא דקאמר דשית יומא בי קרנתא קאי דטעו בין תחלת ו' לו' היינו דוקא לענין חמץ דלכל מסור אצל עדות מסורה לזריזין:

שכן

חקירות אחד אומר איני יודע עדותן במילה בדיקות אחד אומר איני יודע ואפילו שנים אומרים אין אנו יודעין עדותן קיימת יאחד חקירות ואחד בדיקות בזמן שמכחישינן זה את זה עדותן במילה ^זיאחד אומר בשנים בחדש ואחד אומר בשלשה בחדש עדותן קיימת ^ישוה יודע בעיבורו של חדש וזה אינו יודע בעיבורו של חדש ^{יב}זה אומר בשלשה ואחד אומר בחמשה עדותן במילה ^{יג}אחד אומר בשתי שעות ואחד אומר בשלש שעות עדותן קיימת ^{יד}אחד אומר בשלש ואחד אומר בחמש עדותן במילה רבי יהודה אומר קיימת אחד אומר בחמש ואחד אומר בשבע עדותן במילה שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב יאוח"כ מכניסין את השני ובודקין אותו אם נמצאו דבריהם מכוונים פותחין בוכות יאמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות או יאחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו חובה משתקין אותו אמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות מעלין אותו ומושיבין אותו ביניהם ולא היה יורד משם כל היום כולו אם יש ממש בדבריו שומעין לו יאפילו הוא אומר יש לי ללמד על עצמי זכות שומעין לו ובלבד שיש ממש בדבריו יואם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו מעבירין ^טאותו למחר ומדווגין זוגות וזוגות היו ממעטין ממאכל ולא היו שותין יין כל היום וגושאין ונותנין כל הלילה ^אולמחרת משכימין ובאין לב"ד המזכה אומר אני מזכה ומזכה אני במקומי והמחייב אומר אני מחייב ומחייב אני במקומי המלמד חובה מלמד זכות אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה ^בטעו בדבר שני סופרי הדיינין מוזכרין אותו אם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו עומדים למנין ^גשנים עשר מוכין ואחד עשר מחייבין זכאי שנים עשר מחייבין ואחד עשר מוכין ואפילו אחד עשר מוכין ואחד עשר מחייבין ואחד אומר איני יודע ואפילו שנים ושנים מוכין או מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדיינין וכמה מוסיפין שנים שנים עד שבעים ואחד שלשים וששה מוכין מחייבין זכאי שלשים וששה מחייבין ושלשים וחמשה מוכין ^דדנין אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מן המחייבין דברי המוכין: **גב' מנא הני מילי** אמר רב יהודה דאמר קרא ^יודרשת וחקרת ושאלת היטב ואומר ^{יב}והוגד לך ושמת ודרשת היטב ואומר ^{יג}ודרשו השופטים היטב כעבור ע"י שלש ובעיר הנדחת שלש ובעדים וזוממין אחת כמו החשבון שכתב בכל ואימא

אפילו אמרו כולם אין אנו יודעין מלות הזמה ראויה להתקיים בהן דאין הזמה תלויה אלא בחקירות לומר עמנו הייתם בלאתה שעה במקום אחר. כל עדותן בטלה שבגמרא הוא והן פטורין: **שזו יודע בעיבורו של חודש.** זה שאמר בשנים יודע שהחדש שעבר מלא היה ויוס ראשון של חדש שהוא יוס (של) שלשים מהחדש שעבר כו'. דטעי איניש כהכי: **רבי יהודה אומר עדותן קיימת.** דכולי האי טעי איניש: **נמצאו דבריהם מכוונים.** ומעתה נריכין לישא וליתן דבדר: **פוסחין לנכות.** אי לא קטלת לא תדחול כדאמרן בפירקא דלעיל (דף ז:): **אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות משתקין אופן.** וכ"ש אס היה בל ללמד עליו חובה. וטעמא אמר בפירקא דלעיל (דף ג:). דעד אחד לא יענה בנפש בין לזכות בין לחובה משום דמיחזי כנוגע בעדות: **אמר אחד מן הסלמדיים.** היושבים לפני הדיינים יש לי ללמד עליו חובה משתקין אותו כדאמרן לעיל (דף לה). דעד אחד לא יענה בנפש למות נצמדבר להן למות הוא דאינו עונה הא לזכות עונה: **מעצירין אופן למחר.** מעצירין את הדין עד למחר משום הלגת דין כדלמרינן בפירקא דלעיל (סז): **היו מודווגין.** ביום ראשון לאחר שהעצירוהו לדון^ט ממקום הישיבה היו מודווגין בבתיהן או בשוק ונשאין ונותנין דבדר: **כל הלילה.** איש לא לעלמו: **המוכה.** אתמול אומר אני הוא המוכה אתמול ועדיין מוכה אני על כרחו שאינו יכול לחזור בו והמחייב אומר אס לא מצאו הלילה זכות אני המחייב ואני במקומי: **המלמד.** אתמול חובה אס מצא לו הלילה זכות מלמד זכות אצל המלמד זכות כו': **שנים עשר מחייבין ואחד עשר מוכין.** והטייתך ע"פ אחד לרעה לימא הלכך יוסיפו הדיינין. אפילו עשרים ושנים מוכין או מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדיינין דהאי דאמר איני יודע כמאן דליתיה דמי ואין דנין דיני נפשות לא לזכות ולא לחובה בפחות מעשרים ושלשה: **שנים שנים.** אס נתחלקו השנים שהוסיפו זה לכאן וזה לכאן דלכתי ליכא הטייה לא לטובה ע"פ אחד ולא לרעה ע"פ שנים נריך להוסיף עוד שנים וכן עד שבעים ואחד: **עד שיראה אחד מן המחייבין אס דברי המוכין.** דליכא הטייה לטובה ע"פ עד^י אחד וה"ה אס יראה אחד מן המוכין את דברי המחייבין דהוו להו שלשים ושבעה מחייבין ואיכא הטייה לרעה ע"פ שלשה. ובשעת גמר דין הא אוקימנא דאף המלמד זכות יכול לחזור וללמד חובה והא דתנן הכי משום ליגנא מעליא דלאכות קא מהדר והכי תריגנא בפירקא דלעיל (דף לה:). **גב' מנא הני מילי.** דעבדינן שבע חקירות: **ודרשם וחקרם.** משמע יפה יפה (יפה) ושאלת לא משמע חקירה אלא עד דכתב היטב צדדיה וזה תלמא וצעיר הנדחת כתיבי [גדרים יג] וביחיד העובד ע"י כתיב [שם יז] ודרשת היטב בלל היטב משמע דרישה מצדדים וזוממין כתיב ודרשו השופטים היטב והנה עד שקר העד [שם יט] מזהירך הכתוב לדרוש היטב את עדים האחרונים המזימין את הראשונים הרי שבע חקירות: ואימא

במערב, והלא נגד מזרח (שם). דנין אלו כנגד אלו.

דכוו להו מוכין רובא (עירוב יד.).

היו בודקין פרק חמישי סנהדרין

מ.

	א א מיי פ"א מה' עדות ה' ד סג עין קט:
ב ב מיי פ"ב מה' סנהדרין ה' א:	
ג ג מיי פ"א מה' עדות ה' ד:	
ד ד ה מיי שם ה' ו:	
ה ה מיי שם פ"ב ה"א:	
ו ו מיי שם ה' ז ג סג עין קט:	
ז ז ה מיי שם ה' ז טו עין קט:	
ח ח מיי שם ה' א:	
ט ט מיי פ"ב מה' סנהדרין ה' ג:	
י י מיי פ"א שם ה"א:	
יא יא מה' עדות ה"א:	
יב יב מיי פ"ב ה' ג:	
יג יג ע מיי שם פ"י ה' ב:	
יד יד פ מיי שם פ"ב ה' ג:	
טו טו מיי פ"ט מה' סנהדרין ה' ב:	

	תורה אור השלם
1. וְדַרְשֵׁת וְחִקְרַת וְשָׁאַלְתָּ הֵיטֵב וְהָנַח אִמָּת נִבְּזוֹ הַדָּבָר נַעֲשֶׂתָה הַתּוֹעֲבָה הַזֹּאת בְּקִרְבֶּךָ: דברים יג טו	

	2. וְהָגִד לָךְ וְשָׁמַעְתָּ וְדַרְשֵׁת הֵיטֵב וְהָנַח אִמָּת נִבְּזוֹ הַדָּבָר נַעֲשֶׂתָה הַתּוֹעֲבָה הַזֹּאת בְּקִרְבֶּךָ: דברים יז ד
3. וְדַרְשׁוּ הַשּׁוֹפְטִים הֵיטֵב וְהָנַח עַד שֶׁקֶר הָעֵד שֶׁקֶר עָנָה בְּאָזְנוֹ: דברים יט יח	

	רבינו חננאל
---------------------------------------	-------------------------------

פ"ה היו בודקין אותו בשבע חקירות באיזה שבעו כו' מנא הני מילי ואמרינן כדכתיב בעיר הנדרת ודרשת וחקרת ושאלת היטב ובעובדי ע"י כתיב והוגד לך ושמת ודרשת היטב ובעדים וזוממין כתיב ודרשו השופטים היטב כעבור ע"י שלש ובעיר הנדחת שלש ובעדים וזוממין אחת כמו החשבון שכתב בכל

עין משפט

גר מצוה

עין משפט
נר מצוה
 מז א מיי פ"ב מהל' סנהדרין הלכה א' והלכה ב: יז ב מיי פ"א מהל' עדות הלכה ד:

רבינו חננאל

אחת ואחת ופרקינן כיון דכולהו לחקירה קאתי (כתיב) [כתובין] ילפי מהדרי ודחינן היכא אמרינן ילפי מהדרי בדדמיין להדרי הני לא דמיין להדרי. עיר הנדחת לא דמיא לעובר ע"ז ולעדים זוממין דאלו הן נהרגין וממונם פלט. ועיר הנדחת הן נהרגין וממונם אבר בשריפת. ע"ז להנך תרתי לא דמיא כו' ושנינן ג"ש בהיטב היטב ילפי מהדרי ובכולן בין בלמד בין במלמד מופנה הוא וכיון דהוא מופנה משני צדדין בלמד ובמלמד למידין ואע"ג דאיכא למפרך למידין ואין משיבא ואתו נחנקים בק"ו מן הנסקלין ומן הנהרגין ואתו נשרפין בק"ו מן הנסקלין ולר' שמעון דאמר שריפה חמורה מסקילה ולא אתי חמור מן הקל אמר לך כתיב בע"ז אמת נכון וכתבי נמי בעיר הנדחת אמת נכון הנה ד' הנה י"א ד' ל' חקירות וג' לג"ש וחד לאתויי נשרפין ואפילו לרבנן מילתא דאתי מק"ו טרח וכתב לה קרא. ואקשינן ואימא הני שמונה ללמדן דבעינן חקירות ומתמהנין שמונה חקירות מי איכא ודחינן אין בכמה בשעה כלומר בחציה בשלישה או ברביעה של שעה. ואמרינן הניחא לאבבי אליבא דר' מאיר כו'. חלוקת אבבי ורבא אליבא דר' מאיר ור' יהודה מפורשת בפסחים פרק א' וכבר פירשנוה שמועה זו שם. אע"ג דלא צריך רמינן עליה כו' שמעון בן אלעזר דאמרין תניא (לעיל דף לב) אמר ר' שמעון בן אלעזר ב"ד משיאין את העדים ממקום למקום כדי שתטורף דעתן עליהם ויחזרו בתן: ת"ד מכירי' אתם ההורג והנהרג את מי הרג נכרי הרג או ישראל הרג. התרתם בו וקבל עליו התראה והחזיר עצמו למיתה והמית בתוך כדי דבור וכן בעובד ע"ז את מה עבד לפעור או למרקוליס. ובמה עבד בדיבור וקטור בניטול ובהשתחיה. אמר עולא מניין להתראה מן התורה שנאמר ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה וזיא חתאה את ערותה וזיא בראייה מתחייבין אלא עד שיתראה להן טעמו של דבר כלומר ידיעוהו העדים שהעושה כן חייב מיתה וזה בברת (ב[ⓘ]) וקיי"ל כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתות הנה התראה בחייבי מלקיות. וכתביב נמי בנהרגין

הנסקלין ולר' שמעון דאמר שריפה חמורה מסקילה ולא אתי חמור מן הקל אמר לך כתיב בע"ז אמת נכון וכתבי נמי בעיר הנדחת אמת נכון הנה ד' הנה י"א ד' ל' חקירות וג' לג"ש וחד לאתויי נשרפין ואפילו לרבנן מילתא דאתי מק"ו טרח וכתב לה קרא. ואקשינן ואימא הני שמונה ללמדן דבעינן חקירות ומתמהנין שמונה חקירות מי איכא ודחינן אין בכמה בשעה כלומר בחציה בשלישה או ברביעה של שעה. ואמרינן הניחא לאבבי אליבא דר' מאיר כו'. חלוקת אבבי ורבא אליבא דר' מאיר ור' יהודה מפורשת בפסחים פרק א' וכבר פירשנוה שמועה זו שם. אע"ג דלא צריך רמינן עליה כו' שמעון בן אלעזר דאמרין תניא (לעיל דף לב) אמר ר' שמעון בן אלעזר ב"ד משיאין את העדים ממקום למקום כדי שתטורף דעתן עליהם ויחזרו בתן: ת"ד מכירי' אתם ההורג והנהרג את מי הרג נכרי הרג או ישראל הרג. התרתם בו וקבל עליו התראה והחזיר עצמו למיתה והמית בתוך כדי דבור וכן בעובד ע"ז את מה עבד לפעור או למרקוליס. ובמה עבד בדיבור וקטור בניטול ובהשתחיה. אמר עולא מניין להתראה מן התורה שנאמר ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה וזיא חתאה את ערותה וזיא בראייה מתחייבין אלא עד שיתראה להן טעמו של דבר כלומר ידיעוהו העדים שהעושה כן חייב מיתה וזה בברת (ב[ⓘ]) וקיי"ל כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתות הנה התראה בחייבי מלקיות. וכתביב נמי בנהרגין

מ:

שכן בס"ף. פ"ה דעיר הנדחת בסיף ועדים זוממין דפרשתא משמע שמעידין על רואֵה מדכתיב נפש נפש ומימה דעל כל חייבי מיתות שיעידו שיך לומר נפש נפש כשהוזמו ועוד דההוא נפש נפש מוקמינן ליה בפ"ק דמכות (דף ה:) דלין נהרגין עד שיגמר הדין ול"א שפ"ה עיקר דלי נמי מיירי בכל עדים זוממין דיש מהם בסקילה מיהו הואיל ויש מהם בסיף לא אחמיר קרא עלייהו להמיתן עד שיחקרו המזימין אותן: **בדדהוה** ליה למכתב. דרוש מדרוש ומקור ממקור.

לאו דווקא דל"כ הוו להו ד' אפילו הוה כמוז דרוש מדרוש (ב[ⓘ]) ומקור (תמקור) הוה משמע ד' מדלג כתיב דרוש דרוש או מדרוש מדרוש כדאמר במרובה (ב"ק דף סה. ושם) ליכתב המלֵא המלֵא או ממלֵא ממלֵא:

מניין להתראה מן התורה. במזכר קמיצעיא ליה למ"ד (לעיל דף ח:) מזכר לר"ך התראה דלי נשאינו מזכר הא לא ניתנה התראה אלא להזמין צין שוגג למזיד אי נמי מיצעי ליה מנא לן דבעינן המית תוך כדי דיבור:

חקור תחקור ושני קרא בדיבוריה בהיטב שמע מינה לאפנויי ואתו נחנקין בק"ו מנסקלין ומנהרגין ואתו נשרפין בקל וחומר מנסקלים הניחא לרבנן דאמרי סקילה חמורה אלא לרבי שמעון דאמר ס ¹ שריפה חמורה מאי איכא למימר אלא אמר רב יהודה י ¹ והנה אמת נכון י ² והנה אמת נכון הא חד סרי שבע לשבע חקירות דל תלת לגזירה שוה פשא להו חרא לר"ש לאתויי נשרפין לרבנן א ² מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא מגדף בה רבי אבהו אימא לאתויי שמנה חקירות ושמונה חקירות מי איכא אלמא לא והאיכא לאתויי בכמה בשעה ותניא נמי הכי היו בודקין אותו בשמונה חקירות הניחא לאבבי א ² אליבא דר"מ דאמר אין אדם טועה ולא כלום ולתך לישנא נמי דאמר אדם טועה משהו שפיר אלא לאבבי אליבא דר' יהודה דאמר אדם טועה חצי שעה ולרבא דאמר טעו אינשי טובא מאי איכא למימר אלא לאתויי בכמה ביוכל היינו באיזה שבוע אלא לאתויי באיזה יובל ואידך כיון דאמר באיזה שבוע לא בעי באיזה יובל: רבי יוסי אומר: תניא אמר להם רבי יוסי לחכמים לדבריהם מי שבא ואמר אמש הרגו אומר לו באיזו שבוע באיזו שנה באיזו חדש בכמה בחדש אמרו לו לדברך מי שבא ואמר עכשיו הרגו אומר לו באיזה יום באיזה שעה באיזה מקום אלא אע"ג דלא צריך רמינן עליה א ² כדרבי שמעון בן אלעזר ה"ג אע"ג דלא צריך רמינן עליה כדרבי שמעון בן אלעזר ור' יוסי אמש הרגו שכיח ברוב עדיות עכשיו הרגו לא שכיח ברוב עדיות: מכירים אתם אותו: תנו רבנן א ² מכירים אתם אותו נכרי הרג ישראל הרג התריתם בו קיבל עליו התראה התיר עצמו למיתה המית בתוך כדי דיבור י ² העובד ע"ז את מי עבד לפעור עבד למרקולים עבד ובמה עבד בויבוח בקיטור בניסוך בהשתחואה אמר עולא מניין להתראה מן התורה שנאמר א ³ ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה אטו בראייה תליא מילתא אלא עד שיראוהו טעמו של דבר אם אינו ענין לכרת תנהו

הדבר. בע"ז כתיב [דברים יז] וכתיב נמי בעיר הנדחת [שם יג] ומשמע אמת ונכון דרישה וחקירה: **הא חד סרי**. שצעה דלעיל וד' דהכא: **ושמנה מי איכא**. הש"ס מהדר אדרבי אבהו מי מנִית משכחת שמנה חקירות בדברים המציאין לידי הזמה: ופרכינן **אלמה לא**. וכי לא מנִית משכחת חקירה שמניית הא איכא לאיתויי בכמה בשעה. ומשני הניחא לאביי כו' איכא למימר בכמה בשעה מייתי לה לידי הזמה דאי אמר בחציה או בשלישית ואטו סהדי ואמרי אותו חלק עמנו הייתם הרי הן זוממין אלא להך לישנא דאמר אדם טועה בחצי שעה למה לי למימר בכמה בשעה הא אי אמר בחציה ואטו סהדי עמנו הייתם לא מיתומי דאמר שמא בסוף שעה היה והס טעו מסופה לחציה. גמגום. דלחי ורבא בפ"ק דפסחים מתחלתה ועד חציה עמנו הייתם לא מיתומי דאמר שמא בסוף שעה היה והס טעו מסופה לחציה. גמגום. דלחי ורבא בפ"ק דפסחים (דף יא:): **לא בעי חציה יוצל**. דלין עדים ממתינים עדותן מיוצל על חצירו: **כר"ש בן אלעזר**. להטריחם דאמר (לעיל דף לב:): מסיעין היו את העדים ממקום למקום כדי שתטורף דעתן עליהן ויחזרו בהן: **קיצל עליו הסרפא**. יודע אני שכן אני מוזהר שלא לעשות: **הסיר עצמו למיסה**. שכשהתרתם זו אל תעצור שאתה מתחייב מיתה פלונית הוא אומר על מנת כן אני עושה דאס לא הפקיר עצמו אינו נהרג כלקמן (דף מה:): **המים צנור כדי דיבור**. כדי שאילת שלום שחס שהה לאחר התראה יותר מכדי דיבור איכא למימר שכבר נהרג כלקמן: **אטו צריאס חליא**. משום דרואה אותה מחייב: **אלא רואה טעמו של דבר**. שהיא ערוה לו. והאי קרא גבי כרת כתיב ואס אינו ענין לחיוב כרת דהא דין שמים הוא ולא בעי התראה דקמי שמיא גליא אס שוגג הוא או מזיד:

היו בודקין פרק חמישי סנהדרין

ואימא. לא אמר רחמנא שצב חקירות צחד דינא אלא ככל חדא וחדא עצירה כדכתיב צה בעיר הנדחת תלתא בע"ז תרי ובעדים זוממין תרי: **דאס כן**. דבעינן שצב ליכתבינהו לכולהו צחדא וגיגמרו כל דיני נפשות מינה ומדפלגניהו ש"מ דווקא כתיבי: ומשני

כיון דכולהו צהדי הדדי כסינן מהדרי ילפינן. כלומר כיון דצכולהו כתב צהו דצבו דרישה והשווה אותן להא מילתא ע"כ מהדדי ילפינן ליתן את האמור של זה צה: **והא לא דמיין להדדי**. והיכי ילפינן מהדדי: **עיר הנדסה לנחך סרפי לא דמיא**. למילף מינייהו חקירות הכתובות צהן דדין הוא סהיו עדים זוממין ויחד עובד ע"ז לרייכס דרישת העדים המחייבין אותן משום דקילי שכן ממונס פלט אצל עיר הנדחת דחמירא שכן ממונס אצל לא פתיי ציה אלא חקירות האמורות צה: **שכן בסיף**. עיר הנדחת בסיף ועדים זוממין דפרשתא משמע שמעידין על רואֵה מדכתיב (דברים יט) נפש נפש עין צעין וגו' ואי נמי משמעני בכל עדים זוממין דיש מהן בסקילה מיהו הואיל ויש מהם בסיף לא אחמיר קרא עלייהו להמיתן עד שיחקרו המזימין אותן: **שכן לריך הסרפא**. הנך תרתי מה שאין כן בעדים זוממין דכתיב (שם) כאשר זמס וזה חשב להרגו צלא התראה: **צהיעצ היטב ילפינן מהדרי וגזירה שוה מופנה הוא**. כדמפרש ואזיל ואין משיצין עליה שזו היא מדה צתורה גזירה שוה המופנה למידין ואין משיצין: **איכא למיפרך**. כדפרכינן: **מדהוה ליה למיכתב**. צעדים זוממין ודרשו וחקרו: **ושני דציצוריה צהיעצ ש"מ**. שינויא דלישנא לאפנויי ועיקר קרא דלרשא דמנינא: **צשלמא הנך סרפי**. ע"ז ועדים זוממין דלא כתיב צהו חקירה מנִית למימר מדהוה ליה למכתב לשון חקירה וכתב היטב שינויא דלישנא הוא לאקושי לשונות סהינן למידרש צה גזירה שוה: **אלא עיר הנדחת**. דכתיב צה ודרשת וחקרת מאי הוה ליה למיכתב צמקוס היטב למנינא: **ש"מ לאפנויי**. ליתן את האמור של זה צה ואיכא שצב צכולהו: **ואטו נחנקין**. סהיו עדיהן מדרשין ומחקרין צק"ו מנסקלין ומנהרגין מע"ז שהיא בסקילה ומעדים זוממין שהן בסיף דבעינן דרישה וחקירה וצלאו הכי לא מיקטיל חנק הקל מכולן לכ"ש: **ואטו נשרפין צק"ו מנסקלין**. דסקילה חמורה משריפה אצל מנהרגין ליכא למידרש ק"ו לנשרפין דמה לנהרגין שכן מיתמתן קלה: **והנה אחס נכון**

וגזירה שוה מופנה הוא. כדמפרש ואזיל ואין משיצין עליה שזו היא מדה צתורה גזירה שוה המופנה למידין ואין משיצין: **איכא למיפרך**. כדפרכינן: **מדהוה ליה למיכתב**. צעדים זוממין ודרשו וחקרו: **ושני דציצוריה צהיעצ ש"מ**. שינויא דלישנא לאפנויי ועיקר קרא דלרשא דמנינא: **צשלמא הנך סרפי**. ע"ז ועדים זוממין דלא כתיב צהו חקירה מנִית למימר מדהוה ליה למכתב לשון חקירה וכתב היטב שינויא דלישנא הוא לאקושי לשונות סהינן למידרש צה גזירה שוה: **אלא עיר הנדחת**. דכתיב צה ודרשת וחקרת מאי הוה ליה למיכתב צמקוס היטב למנינא: **ש"מ לאפנויי**. ליתן את האמור של זה צה ואיכא שצב צכולהו: **ואטו נחנקין**. סהיו עדיהן מדרשין ומחקרין צק"ו מנסקלין ומנהרגין מע"ז שהיא בסקילה ומעדים זוממין שהן בסיף דבעינן דרישה וחקירה וצלאו הכי לא מיקטיל חנק הקל מכולן לכ"ש: **ואטו נשרפין צק"ו מנסקלין**. דסקילה חמורה משריפה אצל מנהרגין ליכא למידרש ק"ו לנשרפין דמה לנהרגין שכן מיתמתן קלה: **והנה אחס נכון**

הדבר. בע"ז כתיב [דברים יז] וכתיב נמי בעיר הנדחת [שם יג] ומשמע אמת ונכון דרישה וחקירה: **הא חד סרי**. שצעה דלעיל וד' דהכא: **ושמנה מי איכא**. הש"ס מהדר אדרבי אבהו מי מנִית משכחת שמנה חקירות בדברים המציאין לידי הזמה: ופרכינן **אלמה לא**. וכי לא מנִית משכחת חקירה שמניית הא איכא לאיתויי בכמה בשעה. ומשני הניחא לאביי כו' איכא למימר בכמה בשעה מייתי לה לידי הזמה דאי אמר בחציה או בשלישית ואטו סהדי ואמרי אותו חלק עמנו הייתם הרי הן זוממין אלא להך לישנא דאמר אדם טועה בחצי שעה למה לי למימר בכמה בשעה הא אי אמר בחציה ואטו סהדי עמנו הייתם לא מיתומי דאמר שמא בסוף שעה היה והס טעו מסופה לחציה. גמגום. דלחי ורבא בפ"ק דפסחים מתחלתה ועד חציה עמנו הייתם לא מיתומי דאמר שמא בסוף שעה היה והס טעו מסופה לחציה. גמגום. דלחי ורבא בפ"ק דפסחים (דף יא:): **לא בעי חציה יוצל**. דלין עדים ממתינים עדותן מיוצל על חצירו: **כר"ש בן אלעזר**. להטריחם דאמר (לעיל דף לב:): מסיעין היו את העדים ממקום למקום כדי שתטורף דעתן עליהן ויחזרו בהן: **קיצל עליו הסרפא**. יודע אני שכן אני מוזהר שלא לעשות: **הסיר עצמו למיסה**. שכשהתרתם זו אל תעצור שאתה מתחייב מיתה פלונית הוא אומר על מנת כן אני עושה דאס לא הפקיר עצמו אינו נהרג כלקמן (דף מה:): **המים צנור כדי דיבור**. כדי שאילת שלום שחס שהה לאחר התראה יותר מכדי דיבור איכא למימר שכבר נהרג כלקמן: **אטו צריאס חליא**. משום דרואה אותה מחייב: **אלא רואה טעמו של דבר**. שהיא ערוה לו. והאי קרא גבי כרת כתיב ואס אינו ענין לחיוב כרת דהא דין שמים הוא ולא בעי התראה דקמי שמיא גליא אס שוגג הוא או מזיד:

חקור תחקור ושני קרא בדיבוריה בהיטב שמע מינה לאפנויי ואתו נחנקין בק"ו מנסקלין ומנהרגין ואתו נשרפין בקל וחומר מנסקלים הניחא לרבנן דאמרי סקילה חמורה אלא לרבי שמעון דאמר ס ¹ שריפה חמורה מאי איכא למימר אלא אמר רב יהודה י ¹ והנה אמת נכון י ² והנה אמת נכון הא חד סרי שבע לשבע חקירות דל תלת לגזירה שוה פשא להו חרא לר"ש לאתויי נשרפין לרבנן א ² מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא מגדף בה רבי אבהו אימא לאתויי שמנה חקירות ושמונה חקירות מי איכא אלמא לא והאיכא לאתויי בכמה בשעה ותניא נמי הכי היו בודקין אותו בשמונה חקירות הניחא לאבבי א ² אליבא דר"מ דאמר אין אדם טועה ולא כלום ולתך לישנא נמי דאמר אדם טועה משהו שפיר אלא לאבבי אליבא דר' יהודה דאמר אדם טועה חצי שעה ולרבא דאמר טעו אינשי טובא מאי איכא למימר אלא לאתויי בכמה ביוכל היינו באיזה שבוע אלא לאתויי באיזה יובל ואידך כיון דאמר באיזה שבוע לא בעי באיזה יובל: רבי יוסי אומר: תניא אמר להם רבי יוסי לחכמים לדבריהם מי שבא ואמר אמש הרגו אומר לו באיזו שבוע באיזו שנה באיזו חדש בכמה בחדש אמרו לו לדברך מי שבא ואמר עכשיו הרגו אומר לו באיזה יום באיזה שעה באיזה מקום אלא אע"ג דלא צריך רמינן עליה א ² כדרבי שמעון בן אלעזר ה"ג אע"ג דלא צריך רמינן עליה כדרבי שמעון בן אלעזר ור' יוסי אמש הרגו שכיח ברוב עדיות עכשיו הרגו לא שכיח ברוב עדיות: מכירים אתם אותו: תנו רבנן א ² מכירים אתם אותו נכרי הרג ישראל הרג התריתם בו קיבל עליו התראה התיר עצמו למיתה המית בתוך כדי דיבור י ² העובד ע"ז את מי עבד לפעור עבד למרקולים עבד ובמה עבד בויבוח בקיטור בניסוך בהשתחואה אמר עולא מניין להתראה מן התורה שנאמר א ³ ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה אטו בראייה תליא מילתא אלא עד שיראוהו טעמו של דבר אם אינו ענין לכרת תנהו

מסורת הש"ס

א) נ"ע מוס' פסחים מה': ד"ה אס כן, ב) נלקמן נ:), ג) נפסחים יח: וש"נ, ד) גס יא:), ה) נלעיל לב: וש"נ, ו) מהר"ם מוסק זה ועי' רש"א ורש"ל,

תורה אור השלם
1. װרשׂת װחקרת וְשָׁלַת הַיֵּשֶׁב וְהַנָּה אָמַת נְכוּן הַדָּבָר נְעֻשְׁתָּה הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּקֶרֶבְךָ: דברים יג טו
2. װהגר קף וְשִׁמְעָתָ וְדָרְשֶׁת הַיֵּשֶׁב וְהַנָּה אָמַת נְכוּן הַדָּבָר נְעֻשְׁתָּה הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּקֶרֶבְךָ: דברים יז ד
3. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֶחָתוּ בַּת אָבִיו או בַּת אִמּוֹ וְרָאָה אֶת עֲרֻתָּהּ וְהָיָא תְרָאָה אֶת עֲרֻתּוֹ חֲסֵד הוּא ונִכְרָתוּ לַעֲנֵי בְּנֵי עַמָּם עֲרֻת אַחֲתוֹ נְקָה עֲנוּה יִשְׂאֵל: ויקרא כ יז

גליון הש"ס
נב' בהיטב היטב ילפי'. פי' לעיל דף ב ע"ב מוס' ד"ה דברי הכל אין:

הגהות הב"ח
א) רש"י ד"ה ופרקינן וכו' צכל אותה שעה דאימור בתחילת השעה וכו' מסופה לתנייה לישנא אחרינא גמגוס דלחי ורבא: ב) תוס' ד"ה מדהוה וכו' דרוש מדרוש או מקור:

הגהות הב"ח
א) רש"י ד"ה ופרקינן וכו' צכל אותה שעה דאימור בתחילת השעה וכו' מסופה לתנייה לישנא אחרינא גמגוס דלחי ורבא: ב) תוס' ד"ה מדהוה וכו' דרוש מדרוש או מקור:

הגהות הב"ח
א) רש"י ד"ה ופרקינן וכו' צכל אותה שעה דאימור בתחילת השעה וכו' מסופה לתנייה לישנא אחרינא גמגוס דלחי ורבא: ב) תוס' ד"ה מדהוה וכו' דרוש מדרוש או מקור:

הגהות הב"ח
א) רש"י ד"ה ופרקינן וכו' צכל אותה שעה דאימור בתחילת השעה וכו' מסופה לתנייה לישנא אחרינא גמגוס דלחי ורבא: ב) תוס' ד"ה מדהוה וכו' דרוש מדרוש או מקור:

הגהות הב"ח
א) רש"י ד"ה ופרקינן וכו' צכל אותה שעה דאימור בתחילת השעה וכו' מסופה לתנייה לישנא אחרינא גמגוס דלחי ורבא: ב) תוס' ד"ה מדהוה וכו' דרוש מדרוש או מקור:

הגהות הב"ח
א) רש"י ד"ה ופרקינן וכו' צכל אותה שעה דאימור בתחילת השעה וכו' מסופה לתנייה לישנא אחרינא גמגוס דלחי ורבא: ב) תוס' ד"ה מדהוה וכו' דרוש מדרוש או מקור:

